

1930-talet:

Föddes 1933 och uppväxten var hård men bra. Fick redan från barnsben hjälpa till på gården, men också leka med andra barn från byn (ofta hemma hos Gudrun). Allt eftersom hon blev äldre så blev också sysslorna mera krävande, vilket gjorde att Gudrun och övriga syskon blev starka. Från början var det två vuxna och fyra barn i ett kök och kammare, och när det var som mest trångt hemma så fick Gudrun ibland sova hos lärarinnan på skolan (den senare fick också sällskap då hon bodde själv).

Gudrun var bara 1 år då fadern började bli invalidiserad, innan dess hade han även jobbat i skogen och kört timmer tex i Siljeåsen. Faderns sjukdom var en stor utmaning för familjen. På den tiden fanns det inte en rullstol att låna och inga pengar att kunna köpa en sådan. Fadern kunde till en början köra slåttermaskin med häst, men efter att ha ramlat ner några gånger så var han tvungen att sluta.

Tungt ansvar på modern för att få det ekonomiska att gå ihop. Hon var bra på att laga mat och sy/laga kläder, självlärd sömmerska. Genom uppdrag av andra i byn, och ibland även Havsnäs, kunde hon tjäna pengar. Inför konfirmation mm så var det vanligt att kläder återanvändes och behövde då sys om för att passa. Även arbetsbyxor av vadmalstyg sydde hon åt skogsarbetare. Många sena kvällar och nätter vid lyktans sken, andra sysslor dagtid, men pengarna behövdes. Att skura andras tak kunde också ge välbehövlig inkomst, liksom att ansvara för skolans matbispisning från 1946 och några år framåt.

Döttrarna fick också lära sig att laga kläder, liksom hur man skulle skura både golv och tak. Kokspisar gjorde att de vita trätaken blev sotiga och till jul brukade de skuras, bräda för bräda (träspont/träpanel) och längs med plankorna med rotborsten för att få bäst resultat. Viktigt att det gjordes rätt så att inte taket blev flammigt. Gudrun skurade taket första gången vid 12 års ålder, helt på egen hand då hon var ensam hemma.

Alla hjälptes åt inomhus med telefonväxeln, och modern fullt upp med kökssysslor, så barnen behövde även hjälpa till med utomhussysslor och ladugården. I samband med slått så hjälpte även andra vuxna från byn till, tex Klas Holm, till dess att barnen blivit tillräckligt stora.

Vatten hämtade man från brunnet utanför boningshuset, och för att slippa bära mer vatten än absolut nödvändigt, så försökte man på olika sätt spara. På vintern hände det att barnen därför tvättade ansikte och händer i snön innan

de gick till skolan, och ibland rullade de sig även i snön vilket var jättekul. På sommaren badade de mycket.

Vad gäller måltider så började dagen med frukost vilket kunde vara rester från dagen innan. Ingen lunch på skolan från början, utan de som bodde nära gick hem och åt medan de som kom längre ifrån hade med sig smörgåsar och en flaska med mjölk. Middag på eftermiddagen och kvällsgröt vid kl 18, kornmjölsgröt med mjölk och lingonsylt. Gudruns favoritmat var kams och kesfil.

Det mesta hade man på gården i form av mjölk (smör och grädde), ägg och kött (djur i ladugården), fisk i sjön, korn (mjöl), egen odlad potatis och grönsaker, ved och bär i skogen mm. Detta gjorde att man behövde handla mat sällan och lite, tex salt och socker. Gudrun kommer ihåg att hon hört berättas att hennes farfar på Stornäsudden hade "sockerskivor" i en trälåda, och att man hade en tång för att bryta loss bitar. Sockret köpte man på denna tid i en avlång bit ("sockertopp") och inte i dag som strösocker, däremot salt var malt.

Man for därför väldigt sällan till Strömsund, utan handlade i byns lilla affär eller i den större på Havsnäs, dessutom fanns ingen väg så det tog lång tid och var besvärligt att ta sig till Strömsund. När Gudrun var riktigt liten så åkte man bara till Havsnäs och handlade. Gottfrid Sundkvist hade affären i Havsnäs, med en liten filial i byn hos Hildebrandssons i deras finrum ("salen"). På sommaren rodde man över sjön för att handla och på vintern åkte man skidor, spark eller hästsläde. Det fanns två "isvägar", en från Stornäsudden och en från Östra Havsnäs, och dessa var utstakade med pinnar. På senhösten i samband med isläggning, eller på våren då isen gick upp, var det inte möjligt att ta sig över sjön. Detta krävde att man i förväg handlat extra och lagt på lager, men om någon ändå blev utan tex socker så lånade andra utan tvekan ut så mycket de bara kunde.

Blev som sexåring allvarligt sjuk pga långvarig öroninflammation som orsakade varbildning i skallbenet bakom örat. När väl isen gått upp så roddes Gudrun och hennes mor Linnéa över till Havsnäs, för att därifrån åka buss till Strömsund. Med på resan var även skolans lärarinna, som sedan skulle vidare. Gudrun fick tillbringa hela två månader på sjukstugan i Strömsund (som då låg i Lindbergsbacken). Varbildningen var allvarlig och krävde egentligen vård på sjukhuset i Östersund, men tack vare en mycket kunnig läkare i Strömsund så gick det bra. När Gudrun kom hem 1939 så hade vägbygget kommit precis

utanför föräldrahemmet (jordkällaren), och hon kommer tydligt ihåg en provisorisk bro över ett dike som man fick gå över.

Ett annat minne är när en ko en kväll inte kom hem och hon följde med modern för att leta. Det blev sent, men vid Svanavattnet hittade de slutligen kon och kunde lättade återvända hem. En ko var mycket värd på den tiden och en förlust därför mycket kännbar.

1940-talet:

Vägen mellan Lövberga och Stornäsudden (länsgränsen) blev klar runt 1940, och skulle man vidare till Tåsjö så var det gångstig som gällde ytterligare några år. Så småningom började mjölk bilen komma till byn, för att hämta mjölk till mejeriet, och då var det möjligt att åka med till Strömsund. Få vanliga personbilar från början, utan först efter kriget som de började komma.

Minnen från andra världskriget är att man i byn tränade mörkläggnings, vilket innebar att fönster skulle täckas så att inte ljus inomhus (från lyktor och i det fall det var öppen spiseld) kunde uppmärksammas utifrån. Gården hade många fönster så det var mycket jobb med att mörklägga dessa. Några av byns karlar, tex Jöns Johansson, hade till uppgift att kontrollera att mörkläggningsen var godkänd. Ett annat krigsminne kopplar till ransoneringskortet för mat. Eftersom man hade tillgång till så mycket mat på gården, behövde man inte själva använda upp alla korten. Däremot släktingar i städer hade det betydligt tuffare, så därför kunde man ge bort sina ransoneringskort till dessa och när de fick möjlighet kunde de skicka hela lådor med äpplen mm. Äpplen tillhörde inte det vanliga så dessa var jättegoda. Det var även ransonering på bensin till bilar, men dessutom så blev det förbjudet att använda bilen såvida man inte verkligen behövde, så en del bilar stod i garage oanvända till efter kriget (för att ytterligare spara bensin som inte kunde importeras).

Bröderna Sigvard och Olle jobbade i skogen. Gudrun kommer ihåg att brodern Olle vid 14 års ålder, tillsammans med annan pojke från byn vid namn Thyr, högg kastved bakom Svanavattnet (det fanns en koja på den bortre sidan, nära en holme).

Slutade skolan 1945 vid tolv års ålder och fick sommaren efter jobb som barnpiga hos en familj i Havsnäs. En annan sommar passade hon kor så att de inte kom på vägen, och blev påkörda av den biltrafik som nu började finnas,

eller in i ägorna och förstörde i trädgårdar mm. Långa dagar, från morgonen då korna togs ut och till på kvällen då de togs in. Likaså hårt arbete med ”plantsättning” i skogen och lite betalt. Kroppsarbetet gjorde att hon blev stark, vilket behövdes då hon behövde hjälpa/bära sin handikappade far nedför trappen. Vid dryga 14 år konfirmerades Gudrun i Alanäs kyrka och på vintern efteråt jobbade hon i Havsnäs telefonväxel.

Det fanns en kvarn på Storholmen där man malde korn mm och som ägdes av Salomon Holmqvist och Nancy (syster till Jöns Israel Johansson från Östra Havsnäs). Erik Hildebransson körde över med häst ett lass korn för att mala och en pojke i byn följde med. En tragisk olycka inträffade i kvarnen och pojken dog, bara runt 15 år. Gudrun var den som tog emot nödsamtalet i Havsnäs telefonväxel, både polis och läkare tillkallades. Hon kommer ihåg att Betty Karlberg var den som ringde och att hon skrek emellanåt av förtvivlan. Ett hemskt samtal att behöva ta emot då Gudrun och pojken var jämgamla och båda konfirmerats sommaren innan.

Gudrun kommer också ihåg att hon vid 15-års ålder på vintern fiskade i Svarnavattnet med gäddsax (de blev senare förbjudna). Åkte därför skidor varje dag till sjön för att se om någon fångst, och denna såldes sedan till Havsnäs eller fiskaffären i Strömsund. Kunde på så sätt tjäna ihop lite pengar.

Ett annat minne är vännen Mia som hon jobbade bra tillsammans med, tex hände det ibland att Gudrun hjälpte till med höslått. Mia var känd för att jobba som en hel karl, körde häst och plöjde mm, och lånade ibland hästen av Gudruns familj.

1950-talet och framåt:

Gudrun gifte sig och bildade familj i Lövberga och flyttade senare till Strömsund. Jobbade som fotterapeut i Strömsund och därför verksam inom vården i många år. Skaffade fritidshus i Östra Havsnäs och tillbringat mycket tid där.

Gudrun var en av eldsjälarna som var med och bildade Östra Havsnäs Byförening.

Nedan Gudrun, Olov, Sigvard och Elna i unga år.

